

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "รูปแบบการดำเนินชีวิตของสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร" เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบวัดครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือ สตรีที่มีอายุระหว่าง 12 - 49 ปี ซึ่งอาศัยศึกษาหรือทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3,566,300 คน (AC Nielsen, 1999) เหตุที่เลือกกลุ่มของสตรีในช่วงอายุดังกล่าว เนื่องจากประการแรก สตรีที่อยู่ในวัย 0-11 ปี เป็นเด็กเกินไป ส่วนใหญ่ยังไม่มีแนวความคิดเป็นของตัวเอง และอาจตอบคำถามจากแบบสอบถามได้อย่างไม่ถูกต้องเพียงพอ ประการที่สอง ตัวแปรช่วงอายุจะมีความกว้างเกินไป หากรวมช่วงอายุมากกว่า 49 ปีด้วยแล้ว อาจต้องใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนมาก ซึ่งต้องใช้ปัจจัยด้านเวลาและงบประมาณสูง ไม่เอื้ออำนวยในการศึกษาในครั้งนี้ ประการที่ 3 กลุ่มสตรีอายุ 12-49 ปี เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการบริโภคสูง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของสตรีในปัจจุบัน ควรกำหนดช่วงอายุดังกล่าวข้างต้น

กลุ่มประชากรสตรีมี 3 กลุ่มตามช่วงอายุ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อายุ 12 - 19 ปี มีจำนวน 675,900 คน

กลุ่มที่ 2 อายุ 20 - 29 ปี มีจำนวน 1,125,300 คน

กลุ่มที่ 3 อายุ 30 - 49 ปี มีจำนวน 1,764,800 คน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดตามตารางการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (อ้างถึงใน วิเชียร เกตุสิงห์, 2541) ในระดับความเชื่อมั่น 95 % และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่น้อยกว่า 5% จากจำนวนประชากรสตรีในกรุงเทพมหานครทั้งหมด 3,566,000 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2541) จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	e	=	ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง
	N	=	ขนาดของประชากร
	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

จากสูตร ประชากรที่ต้องการศึกษา (N) มีจำนวน 3,566,700 คน ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5 หรือ 0.05 จะได้ว่า

$$\begin{aligned} e &= 0.05 \\ N &= 3,566,700 \\ n &= \frac{3,566,000}{1 + 3,566,000 \times (0.05)^2} \\ &= 399.99 \sim 400 \end{aligned}$$

จากสูตรข้างต้นจะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เป็นหลัก ซึ่งมีจำนวนตัวแปรมาก จำเป็น ต้องมีกลุ่มตัวอย่างมากเพื่อให้ได้ค่าทางสถิติที่น่าเชื่อถือมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 612 คน (มากกว่า 5 เท่าของจำนวนตัวแปรที่ใช้)

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เนื่องจากกลุ่มประชากร ประกอบด้วย ประชากรกลุ่มย่อย ๆ ที่มีหน่วยต่างๆ ที่คล้ายกัน โดยมีลำดับของการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

จากข้อมูลการแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 กระทรวงมหาดไทยแบ่งเขตของกรุงเทพมหานครออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มรัตนโกสินทร์ กลุ่มบูรพา กลุ่มศรีนครินทร์ กลุ่มเจ้าพระยา กลุ่มกรุงธนใต้ และกลุ่มกรุงธนเหนือ

- 1) *กลุ่มรัตนโกสินทร์* มีทั้งหมด 9 เขต คือ เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตปทุมวัน เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก เขตบางซื่อ เขตดุสิต เขตพญาไท และ เขตราชเทวี
- 2) *กลุ่มบูรพา* มีทั้งหมด 9 เขต คือ เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตสายไหม เขตบางเขน เขตจตุจักร เขตลาดพร้าว เขตบึงกุ่ม เขตบางกะปิ เขตบึงทองหลาง
- 3) *กลุ่มศรีนครินทร์* มีทั้งหมด 8 เขต คือ เขตสะพานสูง เขตมีนบุรี เขตคลองสาน เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตประเวศ เขตสวนหลวง เขตคันนายาว
- 4) *กลุ่มเจ้าพระยา* มีทั้งหมด 9 เขต คือ เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตวัฒนา เขตคลองเตย เขตบางนา เขตพระโขนง เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตยานนาวา
- 5) *กลุ่มกรุงธนใต้* มีทั้งหมด 8 เขต คือ เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตจอมทอง เขตราษฎร์บูรณะ เขตทุ่งครุ เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางแค
- 6) *กลุ่มกรุงธนเหนือ* มีทั้งหมด 7 เขต คือ เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตทวีวัฒนา

นอกจากนี้ในเขตต่างๆ ยังประกอบด้วยพื้นที่ในลักษณะต่างๆ กัน ได้แก่ พื้นที่ชุมชน พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่กสิกรรม พื้นที่พักอาศัย ฯลฯ ดูแผนภาพที่ ผ.1 (ในภาคผนวก) ดังนั้น เพื่อให้ได้เขตที่มีประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก และเป็นย่านที่พักอาศัยจำนวนมาก ซึ่งทำให้ได้ความน่าเชื่อถือสูง ผู้วิจัยจึงได้เลือกเขตที่มีพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นมากที่สุดทั้งสิ้น 31 เขต ดังต่อไปนี้

1) เขตภาษีเจริญ	2) เขตจอมทอง
3) เขตราษฎร์บูรณะ	4) เขตบางพลัด
5) เขตธนบุรี	6) เขตบางคอแหลม
7) เขตยานนาวา	8) เขตดุสิต
9) เขตบางซื่อ	10) เขตพญาไท
11) เขตราชเทวี	12) เขตปทุมวัน

13) เขตบางรัก	14) เขตสาทร
15) เขตพระนคร	16) เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
17) เขตสัมพันธวงศ์	18) เขตคลองสาน
19) เขตบางกอกน้อย	20) เขตบางกอกใหญ่
21) เขตคลองเตย	22) เขตสวนหลวง
23) เขตพระโขนง	24) เขตบางกะปิ
25) เขตห้วยขวาง	26) เขตดินแดง
27) เขตลาดพร้าว	28) เขตจตุจักร
29) เขตดอนเมือง	30) เขตบางเขน
31) เขตมีนบุรี	

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก เนื่องจากเห็นว่า ประชากรแต่ละเขตจะมีหน่วยย่อยๆ คือ ครัวเรือนซึ่งประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างคล้ายคลึงกัน ดังนั้น เพื่อให้การแจกแบบสอบถามทำได้สะดวก รวดเร็ว จึงใช้วิธีจับสลาก เพื่อให้แต่ละเขตมีโอกาสในการที่จะได้รับเลือกขึ้นมาเป็นตัวแทนเท่าๆกัน

ผู้วิจัยได้จัดทำสลากที่เขียนรายชื่อเขตทั้ง 31 เขตข้างต้นลงในสลากจำนวน 31 ใบ ใบละ 1 เขต จากนั้นจึงแยกสลากที่เขียนรายชื่อเขตทั้งหมดออกเป็น 6 กอง ตามจำนวนการแบ่งกลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร ในแต่ละกองจะประกอบด้วยรายชื่อเขต ดังต่อไปนี้

สลากกองที่ 1 คือ กลุ่มรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วยสลากชื่อเขตพระนคร เขตปทุมวัน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก เขตบางซื่อ เขตดุสิต เขตพญาไท และเขตราชเทวี

สลากกองที่ 2 คือ กลุ่มบูรพา ประกอบด้วยสลากชื่อเขตดอนเมือง เขตบางเขน เขตจตุจักร เขตลาดพร้าว และเขตบางกะปิ

สลากกองที่ 3 คือ กลุ่มศรีนครินทร์ ประกอบด้วยสลากชื่อเขตมีนบุรี และเขตสวนหลวง
 สลากกองที่ 4 คือ กลุ่มเจ้าพระยา ประกอบด้วยสลากชื่อเขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตคลองเตย เขตพระโขนง เขตสาทร เขตบางคอแหลม และเขตยานนาวา

สลากกองที่ 5 คือ กลุ่มกรุงธนใต้ ประกอบด้วยสลากชื่อเขตจอมทอง เขตราษฎร์บูรณะ เขตธนบุรี และเขตคลองสาน

สลากกองที่ 6 คือ กลุ่มกรุงธนเหนือ ประกอบด้วยสลากชื่อเขตบางพลัด เขตบางกอกน้อย

เขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

หลังจากที่จัดกองสลากตามกลุ่มเขตได้ 6 กลุ่มแล้ว ผู้วิจัยได้สุ่มจับสลากขึ้นมาจากทุกๆ กอง จำนวนกองละ 2 ใบ เพื่อเลือกตัวแทนของเขตที่เป็นพื้นที่พักอาศัยออกมาจำนวน 12 เขต ซึ่งจะทำให้ได้เขตที่กระจายไปทั่วกรุงเทพฯ อย่างแท้จริง

รายชื่อเขตทั้ง 12 เขตที่จับสลากได้ มีดังต่อไปนี้

1) เขตจตุจักร	2) เขตคลองสาน
3) เขตปทุมวัน	4) เขตบางรัก
5) เขตสาทร	6) เขตบางกอกน้อย
7) เขตสวนหลวง	8) เขตลาดพร้าว
9) เขตพระโขนง	10) เขตราชบุรีบูรณะ
11) เขตบางพลัด	12) เขตมีนบุรี

ขั้นตอนที่ 4 สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เมื่อได้รายชื่อเขตทั้ง 12 เขตมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำแผนที่แสดงรายละเอียดของทั้ง 12 เขตมาพิจารณา เพื่อทำการเจาะจงเลือกพื้นที่ซึ่งเป็นจุดรวมแหล่งชุมชนสำคัญของเขตนั้นๆ เช่น หมู่บ้าน ถนนสายสำคัญ จำนวน 30 จุด

ขั้นตอนที่ 5 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

หลังจากที่ได้รายชื่อแหล่งชุมชนสำคัญทั้ง 30 ชื่อในแต่ละเขตมาแล้ว ผู้วิจัยได้ให้เลขหมาย ตั้งแต่เลข 1 – 30 เพื่อกำกับชื่อแหล่งชุมชนทั้ง 30 จุดนั้น จากนั้นจึงจัดทำสลากหมายเลข 1 จนถึงหมายเลข 30 แล้วจึงจับสลากขึ้นมาจำนวน 5 ใบ เพื่อทำการสุ่มเลือกแหล่งชุมชนขึ้นมา 5 จุด จากทั้งหมด 30 จุดในแต่ละเขต ทำเช่นนี้ไปจนครบทั้ง 12 เขต ก็จะได้จุดที่ต้องเข้าไปเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 60 จุด

ขั้นตอนที่ 6 สุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ในแต่ละเขต

เพื่อให้มีการกระจายในช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างมากพอ และเพื่อหลีกเลี่ยงการเก็บข้อมูลที่ลำเอียงหรือเก็บข้อมูลบางกลุ่มของช่วงอายุมากเกินไป

ผู้วิจัยจึงกำหนดการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามช่วงอายุสตรีเป็น 3 กลุ่มช่วงอายุ เพื่อให้การเก็บตัวอย่างมีการกระจายตัวของแต่ละช่วงอายุอย่างเท่าเทียมกัน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อายุ 12 – 19 ปี จำนวน 204 คน เก็บตัวอย่างเขตละ 17 คน

กลุ่มที่ 2 อายุ 20 – 29 ปี จำนวน 204 คน เก็บตัวอย่างเขตละ 17 คน

กลุ่มที่ 3 อายุ 30 – 49 ปี จำนวน 204 คน เก็บตัวอย่างเขตละ 17 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 612 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประเภทปลายปิด มีคำถามทั้งสิ้น 116 ข้อ แยกเป็นคำถามด้านประชากรศาสตร์ จำนวน 5 ข้อ คำถามด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต จำนวน 111 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน (ดูแบบสอบถามในภาคผนวก) ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ และสถานภาพ รวม 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลรูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นคำถามเกี่ยวกับด้านกิจกรรมต่างๆ จำนวน 28 ข้อ คำถามเกี่ยวกับความสนใจในเรื่องต่างๆ จำนวน 36 ข้อ และคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและต่อสภาพแวดล้อมในเรื่องต่าง ๆ จำนวน 57 ข้อ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามปลายปิด

ขั้นตอนที่มาของคำถาม ประกอบด้วย 1) การรวบรวมคำถามเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิต 2) การทดสอบคำถาม (Pre test) และ 3) การทดสอบความน่าเชื่อถือของคำถาม ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การรวบรวมคำถามลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิต ได้จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและตำราต่างประเทศ (e.g., Bearden, Netemeyer & Mobley, 1993; Foxall, Goldsmith, & Brown, 1998; Hawkins et al., 1998; Piirto, 1992; Schiffman & Kanuk, 1997; Wells & Tigert, 1971) จากตำราในประเทศ (ตัวอย่างเช่น ธงชัย สันติวงษ์, 2540; เสรีวงษ์มณฑา, 2542; สุพัตรา สุภาพ, 2541) รวมทั้งได้มีการระดมความคิดจากกลุ่มนิสิตปริญญาโท สาขาการโฆษณา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมจำนวน 6 คน เพื่อให้ได้

คำถามที่หลากหลายครอบคลุมลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับคนไทย ขั้นต้นคำถามทั้งหมดที่รวบรวมได้ มีจำนวน 257 คำถาม ซึ่งคำถามเหล่านี้ได้นำไปทดสอบในขั้นตอนที่ 2

2) การทดสอบคำถาม มีสองขั้นตอนคือ การทดสอบเบื้องต้น และการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจริง ในการทดสอบเบื้องต้น โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 257 คำถาม ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อลดจำนวนคำถามให้น้อยลง โดยตัดคำถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหารด้วยค่าเฉลี่ย)ต่ำกว่าร้อยละ 20 รวมทั้งพิจารณาปรับหรือตัดคำถามที่มีความสัมพันธ์ (Correlation) มากกว่า 0.60 ในขั้นตอนการทดสอบเบื้องต้น จำนวนคำถามได้ถูกปรับลดลง เหลือ 148 คำถาม จากนั้นผู้วิจัยได้นำคำถาม ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นจำนวนมาตรฐานของการวิเคราะห์ตัวประกอบต่ำสุด (Bryman & Cramer, 1997 ; Hair et al., 1995) เพื่อปรับลดคำถามตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นอีกครั้งหนึ่ง ผลจากการปรับลดคำถาม ได้จำนวนคำถามทั้งสิ้น 111 คำถาม

3) การตรวจสอบคุณภาพของคำถาม โดยการทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเชื่อมั่น (Reliability) การทดสอบค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำคำถามที่ได้จากการทดสอบ ไปให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของคำถาม พร้อมปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามชัดเจน ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ สุวิชัย หวันแก้ว อาจารย์ประจำภาคคณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สรวุฒ อนันตชาติ อาจารย์สาขาวิชาการโฆษณา และรองศาสตราจารย์ ดร. พนา ทองมีอาคม อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำผลที่ได้ทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน มาหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (วิเชียร เกตุสิงห์, 2537) มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{(k-1)} \left\{ 1 - \frac{\sum V_i}{V_t} \right\}$$

เมื่อ α คือ ความน่าเชื่อถือ

K คือ จำนวนข้อ

V_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

V_t คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

จากการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ด้วยสูตรข้างต้น โดยใช้โปรแกรม SPSS ได้ค่าความน่าเชื่อถือ ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรม = 0.73

แบบสอบถามเกี่ยวกับความสนใจ = 0.71

แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น = 0.78

ดังนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีค่าความน่าเชื่อถืออยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง จึงมีความน่าเชื่อถือในการนำไปใช้สำหรับการวิจัย

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การให้คะแนนในการวัดตัวแปร โดยใช้แนวทางของ Wells และ Tigert (1971) ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนนในหัวข้อ กิจกรรมต่างๆ ความสนใจต่างๆ และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยกำหนดคะแนนเป็น 6 ระดับตั้งแต่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) จนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5 คะแนน) การศึกษานี้ปรับให้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

การทำกิจกรรม ความสนใจ /ให้ความสำคัญ และทัศนคติ/ความคิดเห็น ใช้เกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน
เฉยๆ	3 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเองบางส่วน และได้ว่าจ้างผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม ซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวนหนึ่ง โดยก่อนที่จะทำการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการอบรมผู้ช่วยเก็บแบบสอบถาม ให้มีความรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลดีพอก่อนปฏิบัติจริง

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้เวลาเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 2 เดือน คือระหว่างเดือนมีนาคม – พฤษภาคม พ.ศ. 2543

การประมวลผลข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้วิธีให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง การประมวลผล หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วน ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดไปดำเนินการดังนี้

1. ลงรหัส (Coding) ในแบบสอบถามทุกฉบับด้วยตนเอง ตามคู่มือลงรหัสที่ได้จัดทำไว้
2. นำข้อมูลไปบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ ฮาร์ดดิสก์ (Computer Hard Disk) และแผ่นดิสก์เก็ต (Diskette)
3. นำข้อมูลที่ได้บันทึกไปประมวลผล โดยใช้โปรแกรม SPSS for WINDOW เพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะการดำเนินชีวิตและเพื่อวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อลดจำนวนตัวแปร (Data Reduction) โดยจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ไปด้วยกันและ ทำการคำนวณคะแนนตัวประกอบ (Factor Score) ดังรายละเอียดแสดงในภาคผนวก ข. เพื่อใช้เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มตัวแปร และเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์จัดกลุ่มในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ตามลักษณะการดำเนินชีวิต โดยใช้คะแนนตัวประกอบ (Factor Score) ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Compare Means) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละกลุ่มตัวอย่างว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

ทั้งสามขั้นตอน นำมาวิเคราะห์โดยโปรแกรม SPSS มีรายละเอียดของการวิเคราะห์แต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis)

ในการวิเคราะห์ปัจจัย จัดตัวแปรชุดกิจกรรม ชุดตัวแปรความสนใจ และชุดตัวแปรความคิดเห็น วิเคราะห์แยกได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1.1 การสกัดปัจจัยใช้วิธีตัวประกอบหลัก (Principal component)
- 1.2 จำนวนปัจจัยที่เลือกสกัด ใช้กฎที่ค่า Eigen Value มากกว่า 1 เนื่องจากจำนวนตัวแปรของแต่ละชุดไม่เกิน 50 ตัวแปร (Hair et al ,1995)
- 1.3 วิธีหมุนปัจจัยแบบ Varimax เพื่อให้ได้คะแนนตัวประกอบ (Factor Score) ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

นอกจากนี้การวิเคราะห์ปัจจัยแบบแยกตัวแปร ในการศึกษายังได้วิเคราะห์ปัจจัยของตัวแปรทั้งหมดเพื่อให้ได้ลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยรวมซึ่งเป็นลักษณะเด่น ในการวิเคราะห์ ใช้วิธี Scree Test เนื่องจากตัวแปรรวมมีมากกว่า 50 ตัวแปร

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster Analysis)

การวิเคราะห์จัดกลุ่ม แบ่งเป็นสองขั้นตอน ตามวิธีของ Hair (1995) ดังนี้

- 1.1 การวิเคราะห์แบบ Hierarchical Cluster Analysis เพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าเฉลี่ย (Center) ของ คะแนนตัวประกอบของแต่ละกลุ่ม
- 1.2 การวิเคราะห์แบบ K-Mean Cluster Analysis มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงผลที่ได้จากการคำนวณขั้นตอนแรกให้มีความละเอียดแม่นยำมากขึ้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Center) ที่ได้จากขั้นตอนแรกเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Compare Means)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่สอง โดยการเปรียบเทียบลักษณะทางประชากร (Demographic)

รูปแบบการดำเนินชีวิต ลักษณะการเปิดรับสื่อ และการบริโภคสินค้าของแต่ละกลุ่มตัวอย่างว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และถ้ามีความแตกต่างกัน แต่ละกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเด่นอย่างไร

การแปลความหมาย

การแปลความหมายของลักษณะการดำเนินชีวิต ใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

- 1 ถ้ากลุ่มตัวอย่างใด มีค่าเฉลี่ยของคะแนนตัวประกอบ (Factor Score) ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต มากกว่า 0.50 แสดงว่า มีค่าอยู่ในเกณฑ์สูง
- 2 ถ้ากลุ่มตัวอย่างใด มีค่าเฉลี่ยของคะแนนตัวประกอบ (Factor Score) ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต ระหว่าง 0.25 ถึง 0.50 แสดงว่า มีค่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง
- 3 ถ้ากลุ่มตัวอย่างใด มีค่าเฉลี่ยของคะแนนตัวประกอบ (Factor Score) ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต ระหว่าง -0.25 ถึง 0.25 แสดงว่า มีค่าอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย
- 4 ถ้ากลุ่มตัวอย่างใด มีค่าเฉลี่ยของคะแนนตัวประกอบ (Factor Score) ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต ระหว่าง -0.25 ถึง -0.50 แสดงว่า มีค่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ
- 5 ถ้ากลุ่มตัวอย่างใด มีค่าเฉลี่ยของคะแนนตัวประกอบ (Factor Score) ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต น้อยกว่า -0.50 แสดงว่า มีค่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

หมายเหตุ คะแนนตัวประกอบ (Factor Score) เป็นคะแนนมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1